

EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 20.7.2021
SWD(2021) 705 final

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

**Verslag over de rechtsstaat 2021
Landenhoofdstuk over Tsjechië**

bij het document

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

**Verslag over de rechtsstaat 2021
Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 706 final} -
{SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} - {SWD(2021) 709 final} -
{SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} - {SWD(2021) 712 final} -
{SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

SAMENVATTING

Er is vooruitgang geboekt in verband met twee hervormingen van het Tsjechische justitiële stelsel, dat wil zeggen de selectieprocedure voor rechters en de tuchtregels voor rechters, waarbij de eerstgenoemde in mei 2021 werd goedgekeurd. Zoals reeds opgemerkt in het verslag over de rechtsstaat 2020, zouden deze hervormingen de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht kunnen versterken door de transparantie van het selectieproces voor rechters te vergroten en te voorzien in aanvullende waarborgen in tuchtprocedures tegen rechters. Inspanningen om de digitalisering van justitie te verbeteren, waaronder de publicatie van arresten en de voorbereiding van een digitaal beheerssysteem voor stukken, worden voortgezet. De efficiëntie van de procedures in civielrechtelijke, bestuursrechtelijke en handelszaken is verbeterd. De rechtbanken konden hun werkzaamheden tijdens de COVID-19-pandemie zonder grote verstoringen voortzetten.

Terwijl een wettelijk en institutioneel kader voor het aanpakken van corruptie ruimschoots voorhanden is, is er sprake van een gebrek aan vooruitgang bij de uitvoering van de strategie voor corruptiebestrijding 2018-2022 van de regering en de bijbehorende actieplannen. Meer specifiek wordt aan het einde van de zittingsperiode van de huidige regering een aantal belangrijke hervormingsinitiatieven op het gebied van corruptiepreventie nog steeds behandeld in het Tsjechische parlement, waaronder wetten inzake lobbyactiviteiten, de bescherming van klokkenluiders en de uitbreiding van het mandaat van de hoge rekenkamer. Wat betreft corruptie op hoog niveau is onlangs in het kader van onderzoeken en controles op nationaal en Europees niveau van het gebruik van EU-middelen bewijs gevonden van belangenconflicten op hoog uitvoerend niveau, op grond waarvan een zaak is aanvaard door het Europees Openbaar Ministerie. Daarnaast hebben nationale onderzoekers in een hieraan gerelateerde zaak in verband met fraude met EU-subsidies een tenlastelegging aanbevolen. Als gevolg van de COVID-19-pandemie werden de meeste maatregelen voor corruptiebestrijding in de sector gezondheidszorg die in 2020 hadden moeten worden ingevoerd, uitgesteld.

De vrijheid van meningsuiting en het recht op informatie worden in de grondwet gewaarborgd en censuur is uitdrukkelijk verboden. In 2021 werden regels vastgesteld om de informatie over de transparantie van uiteindelijk begunstigen van mediakanalen te verbeteren. De Tsjechische omroepraad lijkt zijn taken doeltreffend uit te voeren, maar politieke controverses hebben nog steeds gevolgen voor de afzonderlijke raad van toezicht voor de Tsjechische televisie. De sector van de gedrukte media werd ernstig getroffen tijdens de COVID-19-pandemie. Er werd geen regeling voor de ondersteuning van de media vastgesteld om de gevolgen van de COVID-19-pandemie tegen te gaan.

Sinds het begin van de COVID-19-pandemie werd voor bijna de helft van de wetgevingshandelingen een verkorte wetgevingsprocedure gebruikt, met een beperkte mogelijkheid om belanghebbenden te raadplegen. Belanghebbenden wijzen erop dat het gebruik van de verkorte wetgevingsprocedure niet beperkt was tot wetten die rechtstreeks verband hielden met de COVID-19-pandemie. De noodtoestand was gedurende een groot deel van 2020 van kracht. Begin 2021 werd de noodtoestand verlengd, ondanks de weigering tot verlenging van de kamer van afgevaardigden, wat kritiek heeft opgeroepen, onder meer in verband met de grondwettigheid van deze verlenging. De rechtbanken kregen regelmatig verzoeken om noodmaatregelen te toetsen en verklaarden enkele van deze maatregelen nietig. Een wet tot oprichting van een nieuwe kinderombudsdienst wordt in het parlement

behandeld. De effecten van de COVID-19-pandemie op organisaties van het maatschappelijk middenveld waren enorm en dwongen deze organisaties ertoe hun activiteiten te beperken.

I. JUSTITIEEL STELSEL

Het Tsjechische rechtsstelsel bestaat uit 86 districtsrechtbanken, acht regionale rechtbanken, twee hoge rechtbanken, het hooggerechtshof en het administratief hooggerechtshof¹. Het grondwettelijk hof staat buiten de structuur van de algemene rechtbanken, maar maakt deel uit van het justitiële stelsel en heeft de taak de verenigbaarheid van wetgeving met de grondwet te waarborgen en de fundamentele mensenrechten en vrijheden te beschermen. Het ministerie van Justitie is de centrale overheidsinstantie die verantwoordelijk is voor het bestuur van de rechtbanken. Het ministerie van Justitie staat in voor het bestuur van de hoge, regionale en de districtsrechtbanken, voor zover dat is vastgelegd in de wet², en wel rechtstreeks of via de voorzitters van deze rechtbanken. Bepaalde activiteiten van het centrale bestuur worden uitgevoerd door de voorzitters van de twee hooggerechtshoven. Al deze autoriteiten houden rekening met de adviezen van de relevante raden van justitie, die zijn opgericht bij het hooggerechtshof, het administratief hooggerechtshof, de hoge rechtbanken, de regionale rechtbanken en de grotere districtsrechtbanken. De rechters worden benoemd door de president van de republiek en worden gekozen uit de kandidaten die door de voorzitters van de regionale rechtbanken zijn geselecteerd en door de minister van Justitie zijn voorgedragen. Het Openbaar Ministerie maakt deel uit van de uitvoerende macht³. Openbare aanklagers worden voor onbepaalde tijd in hun ambt benoemd door de minister van Justitie op voordracht van de procureur-generaal. De procureur-generaal wordt, op voorstel van de minister van Justitie, benoemd en uit zijn ambt ontslagen door de regering⁴. Tsjechië neemt deel aan het Europees Openbaar Ministerie. De orde van advocaten is bij wet ingesteld en onafhankelijk. Zij verzorgt het openbaar bestuur op het gebied van het juridische beroep en zorgt voor zelfregulering voor de gehele beroepsgroep. De autonomie van de orde wordt beperkt door de bevoegdheid van de minister van Justitie op de gebieden die in de wet zijn vastgelegd.

Onafhankelijkheid

De perceptie van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht bij het grote publiek en bij bedrijven is gemiddeld gebleven. In totaal was in 2021 51 % van zowel de bevolking als het bedrijfsleven van mening dat de onafhankelijkheid van de rechtbanken en rechters in Tsjechië ofwel “zeer goed”, ofwel “vrij goed” was⁵. Hiermee wordt een positieve trend van geleidelijke jaarlijkse toename van de positieve perceptie onder bedrijven voorgezet, terwijl de waargenomen mate van rechterlijke onafhankelijkheid onder het publiek licht afnam ten opzichte van vorig jaar.

Een wijziging van de selectieprocedure voor rechters is goedgekeurd⁶. Met de wijziging, die op 9 juni 2021 van kracht werd⁷, wordt gestreefd naar de vaststelling van een transparant

¹ Daarnaast treden gespecialiseerde administratieve kamers binnen de regionale rechtbanken op als bestuursrechtbanken in eerste aanleg.

² Wet nr. 6/2002 Sb. betreffende rechtbanken en rechters.

³ Artikel 80 van de grondwet, dat is opgenomen in deel drie, de uitvoerende macht.

⁴ De methode van benoeming en ontslag van hogere aanklagers is onderdeel van een hervorming die in juni 2019 door de minister van Justitie is voorgesteld en momenteel is vastgelopen.

⁵ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafieken 48 en 50. De mate waarin de rechterlijke macht als onafhankelijk wordt gezien, wordt als volgt ingedeeld: zeer laag (minder dan 30 % van de respondenten beschouwt de rechterlijke onafhankelijkheid als redelijk goed en zeer goed); laag (30-39 %), gemiddeld (40-59 %), hoog (60-75 %), zeer hoog (meer dan 75 %).

⁶ Zie voor meer informatie *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 2.

⁷ Wijziging van Wet nr. 6/2002 Sb. betreffende rechtbanken en rechters.

en eenvormig systeem voor de aanwerving en selectie van nieuwe rechters en voorzitters van rechtbanken op basis van precieze, objectieve en uniforme criteria. Hiervoor bestond er geen wettelijke regeling voor het selectieproces van kandidaten voor gerechtelijke functies. De belangrijkste kenmerken van de wijziging zijn in overeenstemming met de Europese normen, met name omdat de meerderheid van de leden van de commissies die de kandidaten voor benoeming moeten selecteren rechter is⁸.

De ontwerpwijziging van de tuchtregels voor rechters is in eerste lezing aangenomen door de kamer van afgevaardigden⁹. Met de hervorming moet een rechterlijke toetsing worden ingevoerd¹⁰ van besluiten die door het tuchtgerecht worden genomen in verband met rechters¹¹, door middel van de vaststelling van een tweeledig tuchtstelsel, waarbij de hoge rechtbanken als rechtbanken van eerste aanleg en het hooggerechtshof en het administratief hooggerechtshof als hoven van beroep fungeren. In december 2020 werd de hervorming in eerste lezing aangenomen door de kamer van afgevaardigden. Door een dergelijke rechterlijke toetsing op twee niveaus vast te stellen, kan deze hervorming bijdragen tot de versterking van de rechterlijke onafhankelijkheid, wat in overeenstemming is met het Unierecht en de Europese normen¹².

De beoogde hervorming van het Openbaar Ministerie zal naar verwachting niet verder worden nagestreefd in deze zittingsperiode¹³. Over de hervorming van het Openbaar Ministerie worden al geruime tijd politieke debatten gevoerd en de Greco heeft aanbevelingen met betrekking tot dit onderwerp gedaan¹⁴. Zoals opgemerkt in het verslag over de rechtsstaat 2020 werd met de recentste ontwerphervorming¹⁵, die in juni 2019 werd gepubliceerd, gestreefd naar een wijziging van het stelsel voor benoeming en ontslag voor het Openbaar Ministerie en de ambtstermijn van hooggeplaatste openbaar aanklagers. Belanghebbenden en het publiek maakten bezwaar tegen de ontwerphervorming en deze zal

⁸ Wet nr. 630, tot wijziging van de artikelen 105a en 116 van Wet nr. 6/2002 Sb. betreffende rechtbanken en rechters; Wet nr. 630, voorgestelde wijziging van de artikelen 105e en 116 van Wet nr. 6/2002 Sb. betreffende rechtbanken en rechters; Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punt 47. Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 20 april 2021, Republika, C-896/19, punten 66-69.

⁹ Zie voor meer informatie *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 3.

¹⁰ Het is momenteel mogelijk te vragen om heropening van een procedure indien voordien onbekende informatie aan het licht komt en het is ook mogelijk om een grondwettelijke klacht in te dienen; deze procedures worden echter niet beschouwd als de standaard rechterlijke toetsing.

¹¹ De tuchtsenaat is een speciale senaat bij het administratief hooggerechtshof.

¹² Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punt 69; Advies CDL-AD(2010)004 van de Commissie van Venetië, punt 43. Commissie van Venetië, *Rule of Law Checklist*, CDL-AD(2016)007, punt 78; In de jurisprudentie van het Hof van Justitie (C-216/18 PPU, LM, 25 juli 2018, punt 67) staat: “Het vereiste van onafhankelijkheid gebiedt ook dat de tuchtregels voor de personen met een rechterlijke opdracht de noodzakelijke waarborgen bieden om elk gevaar uit te sluiten dat dergelijke regels worden gebruikt als systeem om politiek toezicht op de inhoud van de rechterlijke beslissingen te houden. Regels waarbij zowel de gedragingen die tuchtrechtelijke overtredingen opleveren als de concreet daarop toepasselijke sancties worden omschreven, waarbij wordt voorzien in de tussenkomst van een onafhankelijke instantie volgens een procedure waarmee de in de artikelen 47 en 48 van het Handvest neergelegde rechten, waaronder de rechten van de verdediging, volledig worden gewaarborgd en waarbij wordt voorzien in de mogelijkheid om in rechte op te komen tegen de beslissingen van de tuchtinstanties, vormen in dat verband een geheel van essentiële waarborgen voor het behoud van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht”.

¹³ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 3-4.

¹⁴ Greco, *Fourth Evaluation Round — Evaluation Report*, aanbeveling x.

¹⁵ Stukken gepubliceerd in de elektronische bibliotheek van het wetgevingsproces, beschikbaar op <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBD9J6ZWU>

naar verwachting niet vóór de parlementsverkiezingen van oktober door de regering worden goedgekeurd¹⁶.

De meerderheid van de rechtbanken heeft een gedragscode voor rechters goedgekeurd. De gedragscode¹⁷ werd opgesteld door een werkgroep van het hooggerechtshof, die werd voorgezeten door de voorzitter van het hooggerechtshof en bestond uit rechters van rechtbanken op verschillende niveaus¹⁸. Na de afronding ervan werd de code ter goedkeuring voorgelegd aan de raden van rechters die bij elke rechtbank zijn vastgesteld¹⁹. Een grote meerderheid van de raden keurde de code goed. De ontwikkeling van een beroepsgedragscode voor rechters werd aanbevolen door de Greco²⁰.

Vertegenwoordigers van de regering hebben zich kritisch uitgelaten over rechters en aanklagers. Vertegenwoordigers van de uitvoerende macht hebben bij verschillende gelegenheden kritische opmerkingen gemaakt met betrekking tot hooggeplaatste rechters en het Openbaar Ministerie, waarbij zij vraagtekens plaatsten bij hun onafhankelijkheid²¹. Als reactie hierop hebben vertegenwoordigers van de rechterlijke macht verklaringen afgegeven waarin zij hun bezorgdheid uiten en herinneren aan het belang van de rechterlijke onafhankelijkheid en het publieke vertrouwen in het gerechtelijk apparaat²². Op 14 mei kondigde de procureur-generaal zijn ontslag aan, waarbij hij de ervaren druk noemde²³ als een van de redenen²⁴.

¹⁶ Informatie ontvangen van het ministerie van Justitie in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

¹⁷ De Tsjechische versie van de gedragscode is beschikbaar op [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/\\$file/ETICK%203%20KODEX%20\(2\).pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/480C6A02F818B1DCC12586B00029183B/$file/ETICK%203%20KODEX%20(2).pdf); de Engelse versie is beschikbaar op https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/CodeofEthics~Code_of_Ethic~?Open&lng=EN

¹⁸ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 4-5.

¹⁹ Tsjechië heeft geen raad voor de rechtspraak, maar bij elke rechtbank is een raad van rechters ingesteld. De raden bestaan uit rechters van de respectievelijke rechtbank, die door hun collega's worden gekozen. Bij districtsrechtbanken met minder dan elf rechters wordt de rol van de raad uitgevoerd door een vergadering van alle rechters van de rechtbank; artikel 46 en verder van de wet betreffende rechtbanken en rechters.

²⁰ Greco, *Fourth Evaluation Round — Evaluation Report*, aanbeveling vii(i).

²¹ Interview met de minister van Justitie in Deník N (3 februari 2021), Wie beloofde wat en aan wie? Herrie in de aanloop van de verkiezingen, Benesova uit kritiek op het besluit van het grondwettelijk hof; Deník N (3 februari 2021), Babiš beschuldigde rechters ervan dat zij de verkiezingen beïnvloeden. Rychetský reageert: “Wij beschermen de grondwet alleen maar”; interview met de minister van Justitie in Info.cz (25 februari 2021), Procedure tegen Babiš zal aanslepen tot verkiezingen, aanklagers gebruiken deze als schild tegen hun ontslag. De minister van Justitie plaatste publiekelijk vraagtekens bij de wettigheid van de maatregelen van de procureur-generaal en kondigde aan dat zij een tuchtprocedure zou inleiden. De procureur-generaal werd echter gesteund door de eerste minister, zoals gemeld in Seznam zprávy (9 mei 2020), Benešová schroeft strijd tegen baas van aanklagers op.

²² Verklaring van de bond van rechters, *Soudcovská unie k vystoupení ministryně spravedlnosti*; verklaring van de bond van aanklagers (4 februari 2021); verklaring van de voorzitter van de bond van aanklagers (26 februari 2021).

²³ Persbericht van het Openbaar Ministerie (14 mei 2021), Procureur-generaal Pavel Zeman kondigt zijn ontslag aan, opname van de persconferentie beschikbaar op <https://www.dvtv.cz/video/sef-zalobcu-zeman-konci-citil-jsem-silny-tlak-ze-strany-benesove-nehci-dal-jen-odrazet-jeji-utoky>; zie ook het interview met de procureur-generaal in Deník N (25 mei 2020), *Zeman: Po schůzce s Benešovou jsem vycítil svůj konec, byli jsme pro ni vděčný terč. Politika zhrubla*.

²⁴ De nieuwe procureur-generaal werd op 13 juli 2021 benoemd.

Kwaliteit

Het parlement werd het niet eens over het voorstel van de regering om bepaalde gerechtskosten te verhogen. Een voorgestelde wijziging van de gerechtskostenwet²⁵ werd op 29 januari 2021 in eerste lezing afgewezen door de kamer van afgevaardigden op grond van overwegingen in verband met de toegankelijkheid van de rechter in het licht van de voortdurende COVID-19-pandemie. De regering heeft geen verdere wijzigingen of een nieuwe voorlegging van het voorstel tijdens de huidige zittingsperiode gepland²⁶. Het voortgezette systeem van uitgebreide rechtsbijstand dat door de Tsjechische orde van advocaten wordt toegepast²⁷, heeft ook bijgedragen tot de vereenvoudiging van de toegang tot de rechter, met name voor kwetsbare personen die zich geen advocaat kunnen veroorloven.

Er worden verschillende projecten uitgevoerd om de digitalisering van justitie te verbeteren. Het ministerie van Justitie heeft een proefversie gelanceerd van een openbaar toegankelijke centrale databank van uitspraken²⁸, beginnend met civielrechtelijke zaken. De databank zal stapsgewijs worden uitgebreid. Bij een wijziging die op 9 juni 2021 in werking is getreden, is in de wet betreffende rechtbanken en rechters een verplichting voor rechtbanken opgenomen om vanaf 1 juli 2022 alle uitspraken te publiceren²⁹. Een lopend project van het ministerie van Justitie om de anonimisering te ondersteunen, zal bijdragen tot deze inspanningen. Er is grotendeels voorzien in procedureregels die het gebruik van digitale middelen in rechtbanken toestaan, alsook in passende digitale instrumenten en infrastructuur³⁰, wat zeer bevorderlijk was voor de voortzetting van de werkzaamheden van de rechtbanken tijdens de COVID-19-pandemie. Oplossingen voor de toegang tot het elektronische dossier van de meeste lopende zaken ontbreken echter nog³¹. De werkzaamheden voor de invoering van een volledig systeem voor elektronische stukken³² werden voorgezet, maar bevinden zich nog in de aanbestedingsfase³³.

Nieuwe ontwerpwetgeving om de executie- en insolventieprocedures te hervormen, wordt behandeld in het parlement. Executie- en insolventieprocedures zijn al vele jaren het onderwerp van politieke debatten, aangezien de zogenaamde “schuldenval” een groot aantal mensen treft³⁴ en, zoals opgemerkt door het grondwettelijk hof, negatieve gevolgen kan hebben voor hun grondrechten, zoals het recht op een toereikende levensstandaard³⁵. Naar aanleiding van een hervorming van de insolventieprocedures die in 2019 werd goedgekeurd³⁶, werden enkele andere wetgevingsvoorstellen gedaan³⁷ om de impact van

²⁵ Voor meer informatie, zie *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 4-5.

²⁶ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 6; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

²⁷ Bijdrage van de Tsjechische orde van advocaten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15; *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 5.

²⁸ De databank is beschikbaar op <https://rozhodnuti.justice.cz/soudnirozhodnuti/>

²⁹ Artikel I, punt 23, van Wet nr. 218/2021.

³⁰ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafieken 40-43.

³¹ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 44.

³² *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 5.

³³ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 8.

³⁴ Volgens informatie van november 2020 hebben meer dan 700 000 mensen te maken met executieprocedures; volgens informatie uit het verslag over de effectbeoordeling van regelgeving bij Wet nr. 31/2019 van 2019 kan 90 % van de schuldenaars zijn schuld nooit aflossen.

³⁵ Besluit nr. I. ÚS 3271/13 van het Tsjechisch grondwettelijk hof, punt 31.

³⁶ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 5.

executie- en insolventieprocedures te reguleren, met name om schuldenaars, waaronder minderjarige schuldenaars, te beschermen.

Efficiëntie

De efficiëntie van de procedures in civielrechtelijke, bestuursrechtelijke en handelszaken is verbeterd. Bij civielrechtelijke en handelszaken was geen sprake van bijzondere uitdagingen³⁸ en de geschatte duur van de gerechtelijke procedures nam geleidelijk verder af³⁹. De tijd die nodig is om bestuursrechtelijke zaken af te handelen, nam ten opzichte van de voorgaande jaren aanzienlijk af, waarbij het in 2019 naar schatting 365 dagen duurde om in eerste aanleg een beslissing te nemen⁴⁰. Tegelijkertijd is het afhandelingspercentage voor bestuursrechtelijke zaken gestegen tot meer dan 107 %⁴¹, wat erop duidt dat de rechtbanken ook in staat zijn om achterstanden weg te werken. Deze positieve ontwikkeling kan een gevolg zijn van een overplaatsing van rechters van andere takken naar de bestuursrechtelijke kamers. In 2020 werden negen nieuwe rechters benoemd voor de afhandeling van bestuursrechtelijke zaken⁴², wat de efficiëntie verder kan doen toenemen. Belanghebbenden uiten echter zorgen in verband met een algemeen tekort aan rechters en wijzen erop dat het ministerie van Justitie het aantal nieuw te benoemen rechters niet bepaalt aan de hand van de daadwerkelijke werklast van de rechtbanken⁴³.

De rechtbanken en het Openbaar Ministerie kregen in verschillende mate te maken met problemen tijdens de COVID-19-pandemie. Het hooggerechtshof en het administratieve hooggerechtshof, waar de procedures voornamelijk schriftelijk plaatsvinden, meldden dat de COVID-19-pandemie geen gevolgen had voor hun efficiëntie⁴⁴. Lagere rechtbanken moesten hoorzittingen uitstellen, waardoor de procedures vertraging konden oplopen⁴⁵, maar de rechtbanken meldden over het algemeen geen grote verstoringen⁴⁶. Telewerken bleek een grotere uitdaging voor het Openbaar Ministerie, vanwege de beperkte digitalisering en de aard van zijn werkzaamheden⁴⁷.

II. CORRUPTIEBESTRIJDING

Tsjechië beschikt grotendeels over het wetgevende en institutionele kader om corruptie te voorkomen en te bestrijden. Het departement belangenconflicten en corruptiebestrijding van het ministerie van Justitie is verantwoordelijk voor de coördinatie en monitoring van de nationale strategie voor corruptiebestrijding 2018-2022, die het strategische kader van

³⁷ Wet nr. 38/2021, aangenomen in januari 2021, tot vaststelling van een zogenaamde beschermde rekening; Wetsvoorstel nr. 545, dat in april 2021 werd goedgekeurd door de kamer van afgevaardigden en wijzigingen invoert van de procedurecode en de wet op de deurwaarders; Wetsvoorstel nr. 1073, ingediend in november 2020, waarbij verdere wijzigingen van de wet inzake insolventieprocedures worden ingevoerd; Wetsontwerp nr. 986, in april 2021 goedgekeurd door de Senaat, waarin het probleem van minderjarige schuldenaars wordt aangepakt.

³⁸ Zie ook *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 6.

³⁹ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafieken 6 en 7.

⁴⁰ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 9.

⁴¹ *EU-scorebord voor justitie 2021*, grafiek 13.

⁴² Informatie ontvangen van het ministerie van Justitie in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁴³ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁴⁴ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁴⁵ Bijdrage van de Tsjechische orde van advocaten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 17.

⁴⁶ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁴⁷ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

Tsjechië voor corruptiebestrijding bij de overheid vormt. De raad voor corruptiebestrijding treedt op als adviesorgaan voor de regering. Het nationale agentschap voor georganiseerde criminaliteit werkt samen met het Openbaar Ministerie en is de politie-eenheid die in het hele land bevoegd is om corruptie op hoog niveau te onderzoeken⁴⁸. De dienst voor financiële analyse treedt op als de financiële-inlichtingeneenheid van Tsjechië. De hoge rekenkamer evalueert de wijze waarop de staat de overheidsinkomsten en -uitgaven beheert, en haar bevindingen kunnen bijdragen tot de aanwijzing van corruptierisico's.

De perceptie van corruptie in de publieke sector blijft relatief hoog onder deskundigen en leidinggevendenden uit het bedrijfsleven. In de corruptieperceptie-index 2020 van Transparency International scoort Tsjechië 54/100, waarmee het in de Europese Unie op de 14^e plaats en wereldwijd op de 49^e plaats staat⁴⁹. Deze perceptie is in de afgelopen vijf jaar⁵⁰ redelijk stabiel⁵¹ gebleven.

In december 2020 keurde de Tsjechische regering een nieuw plan voor corruptiebestrijding 2021-2022 goed, waarin eerdere prioriteiten werden herhaald. Dit actieplan⁵² is het laatste van vier plannen in het kader van de huidige strategie voor corruptiebestrijding 2018-2022 van de regering⁵³. Ten opzichte van het vorige plan⁵⁴ blijven de vier prioritaire gebieden ongewijzigd⁵⁵. De regering zal zich richten op de nog niet behaalde streefdoelen, waaronder de goedkeuring van wetgevingshandelingen inzake de bescherming van klokkenluiders en inzake lobbyactiviteiten, evenals wetgevingshandelingen met betrekking tot transparantie, de toegang tot informatie en corruptierisico's in verband met COVID-19⁵⁶. Een ex-postevaluatie van het eerdere actieplan 2020 zal in januari 2022 worden gepubliceerd. De voorbereidende analytische werkzaamheden voor de nieuwe strategie voor corruptiebestrijding voor de periode na 2022 zijn al van start gegaan⁵⁷ en zullen in het voorjaar van 2022 worden versneld om hierin de nieuwe prioriteiten van de nieuwe regering te behandelen evenals maatregelen om de internationale verplichtingen van Tsjechië aan te pakken.

⁴⁸ Andere corruptiezaken worden behandeld door regionale directoraten van de politie, waarbij het nationale agentschap voor georganiseerde criminaliteit de zaken op elk moment kan overnemen.

⁴⁹ Transparency International, *Corruption Perceptions Index 2020* (2021) blz. 2-3. Het niveau van de waargenomen corruptie wordt als volgt ingedeeld: laag (de perceptie van corruptie in de publieke sector heeft onder deskundigen en leidinggevendenden uit het bedrijfsleven een score van meer dan 79); relatief laag (scores tussen 79-60), relatief hoog (scores tussen 59-50), hoog (scores lager dan 50).

⁵⁰ De Eurobarometer-gegevens over de corruptieperceptie en -ervaring van burgers en bedrijven, die vorig jaar werden vermeld, worden om de twee jaar bijgewerkt. De recentste gegevensreeksen zijn opgenomen in *Special Eurobarometer 502* (2020) en *Flash Eurobarometer 482* (2019).

⁵¹ De score bedroeg 56 in 2015 tegenover 54 in 2020. De score neemt significant toe/af wanneer deze meer dan vijf punten verandert; verbetert/verslechtert bij veranderingen van 4-5 punten; is relatief stabiel bij een verandering van 1-3 punten in de afgelopen vijf jaar.

⁵² Resolutie nr. 1273. Het plan is beschikbaar op het portaal voor corruptiebestrijding van de regering en wordt gemonitord door de raad voor corruptiebestrijding van de regering.

⁵³ De Tsjechische strategie voor corruptiebestrijding, die is gebaseerd op de verklaring inzake het regeringsprogramma van 2018, is beschikbaar op het portaal voor corruptiebestrijding van de regering.

⁵⁴ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 7.

⁵⁵ Prioritair zijn onder meer: i) een doeltreffende en onafhankelijke regering; ii) transparantie en vrije toegang tot informatie; iii) een efficiënt beheer van staats eigendom; en iv) de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld.

⁵⁶ Informatie ontvangen van het ministerie van Justitie in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁵⁷ Informatie ontvangen van het ministerie van Justitie in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

Inspanningen om corruptie te bestrijden, worden geleverd door middel van een stabiel aantal onderzoeken, vervolgingen en veroordelingen. In 2020 openden de Tsjechische rechtshandhavingsautoriteiten 180 corruptiegerelateerde onderzoeken (ten opzichte van 152 in 2019)⁵⁸, terwijl 180 personen werden veroordeeld voor corruptie of hiervan werden verdacht (ten opzichte van 190 personen in 2019)^{59,60}. In totaal werden 169 personen voor de rechter gebracht (ten opzichte van 125 in 2019)⁶¹, terwijl in de loop van 2020 111 personen werden veroordeeld voor corruptie (ten opzichte van 96 personen in 2019). In het afgelopen jaar werden 23 personen vrijgesproken in corruptiezaken (ten opzichte van 30 in het voorgaande jaar). In de afgelopen jaren hadden geruchtmakende zaken, waarvan het grootste deel werd vervolgd door het Hoge Openbaar Ministerie, voornamelijk betrekking op strafbare feiten die verband hielden met openbare aanbestedingen en mededinging (waaronder corruptie en criminele activiteiten van ambtenaren) en grootschalige belastingfraude⁶². Buitenlandse omkoping is geen afzonderlijk strafbaar feit in het Tsjechische wetboek van strafrecht, maar valt onder het algemene strafbare feit van corruptie⁶³. De OESO heeft bezorgdheid geuit over het lage niveau van handhaving in verband met buitenlandse omkoping, ondanks de op export gerichte aard van de Tsjechische economie en de export in hoogerisicosectoren die erg gevoelig zijn voor omkoping⁶⁴. De tot nu toe ingevoerde maatregelen, waaronder een uitbreiding van het gespecialiseerde personeel en de verbetering van de capaciteiten voor gegevensanalyse, droegen niet bij tot de opsporing en het onderzoek van buitenlandse omkoping. In dit verband moeten manieren worden gevonden om prioriteit te verlenen aan de opsporing, het onderzoek en de vervolging van buitenlandse omkoping. De invoering van buitenlandse omkoping als afzonderlijk strafbaar feit, een besluit of een interne richtlijn waarin het prioriteitsniveau van buitenlandse omkoping wordt genoemd, zijn mogelijke opties om de handhaving te helpen bevorderen⁶⁵.

Onderzoeken en controles hebben aanleiding gegeven tot zorgen met betrekking tot enkele gevallen van corruptie op hoog niveau bij het gebruik van EU-middelen en belangenconflicten. In een verslag van de Europese Commissie van 23 april 2021 over een controle van de besteding van 17 EU-subsidies aan een Tsjechisch bedrijf werden onregelmatigheden en een belangenconflict geconstateerd en werd aanbevolen ongeveer 11 miljoen EUR terug te vorderen vanwege niet-naleving van het Financieel Reglement 2012

⁵⁸ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 19-20.

⁵⁹ Artikelen 160 en 179b (3) van het wetboek van strafvordering.

⁶⁰ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, bijlage I.

⁶¹ Hieronder vallen: tenlasteleggingen, moties voor het opleggen van een straf en overeenkomsten over schuld en straf.

⁶² Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 18, met een verwijzing naar de operatie Tax Cobra.

⁶³ Het strafbare feit van buitenlandse omkoping kan worden bestraft als onderdeel van het strafbare feit van algemene corruptie volgens de bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 17.

⁶⁴ De sectoren met een hoog risico zijn onder andere machines en defensiematerieel, waaronder wapens die naar bestemmingen met een hoog risico worden uitgevoerd, zie OESO, *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 4 Two-Year Follow-Up Report: Czechia (2019)*, blz. 4. In de periode 2016-2019 heeft Tsjechië één onderzoek geopend, in één zaak een procedure ingeleid en geen zaken afgesloten (Transparency International, *Exporting Corruption (2020)*, blz. 52).

⁶⁵ Vgl. OESO, *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention - Phase 4 Two-Year Follow-Up Report: Czech Republic (2019)*, waarin wordt opgemerkt dat niets erop duidt dat buitenlandse omkoping een prioriteit is geworden en dat Tsjechië de analyse-afdeling in de periode 2021-2025 met 15 functies wil uitbreiden, maar het nog de vraag blijft of sommige van deze functies zullen worden bestemd voor het onderzoeken van buitenlandse omkoping.

van de EU en een inbreuk op de Tsjechische wet inzake belangenconflicten⁶⁶. De zaak werd onlangs doorgestuurd naar en aanvaard door het Europees Openbaar Ministerie. Over het algemeen zijn subsidies voor commerciële ondernemingen waarin een ambtenaar een aandeel van 25 % of meer bezit verboden op grond van de Tsjechische wet inzake belangenconflicten. Er is voorzien in een strategie voor de bestrijding van fraude en corruptie binnen de EU-fondsen 2014-2020⁶⁷, waarin het basiskader wordt uiteengezet, met regels die gepaard gaan met procedurele richtsnoeren voor beheersautoriteiten. In sommige gevallen zijn echter zorgen geuit met betrekking tot het beheer en de uitbetaling van de EU-middelen, waaronder in fraudegerelateerde onderzoeken van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en hieraan gerelateerde nationale onderzoeken die onlangs leidden tot een aanbeveling tot tenlastelegging in een zaak op hoog niveau⁶⁸.

De samenwerking tussen de relevante instellingen voor corruptiebestrijding in Tsjechië werkt in de praktijk goed en een verdere specialisatie van en IT-ontwikkeling bij de politie is gepland. De samenwerking tussen het Openbaar Ministerie, de politie en de financiële-inlichtingeneenheid bleek bij grootschalige operaties nauw en doeltreffend te zijn⁶⁹. Volgens de politie en het Openbaar Ministerie zijn de middelen⁷⁰ en de mate van specialisatie van onderzoekers en aanklagers, evenals hun toegang tot relevante informatie, toereikend om hun taken in het kader van de corruptiebestrijding uit te voeren. Het politiepresidium, dat in de hiërarchie boven het nationale agentschap voor georganiseerde criminaliteit staat, beheert een centrale analyse-eenheid om te voorzien in richtsnoeren en bijstand bij analyses van zaken voor de volledige politie. Om op doeltreffende wijze in de behoeften van de politie te voorzien en strategischere voorlichtingsniveaus te ontwikkelen, zouden nog steeds een hogere mate van specialisatie van het personeel op het gebied van analyses en aanvullende IT-hulpmiddelen en -functies nodig zijn⁷¹. Het concept voor

⁶⁶ Europese Commissie, definitief controleverslag, *Audit No. REGC414CZ0133, REGIO/C4/AUD(2019)*, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2021/final-report-on-the-audit-of-the-functioning-of-the-management-and-control-systems-in-place-to-avoid-conflict-of-interest-in-czechia; zie ook Europees Parlement, *Report on the fact-finding mission of the Budgetary Control Committee to the Czech Republic, 26-28 February 2020*. Zie ook hoge rekenkamer, *EU Report 2020 — Report on the EU Financial Management in Czechia (2020)*, blz. 20-21; *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 8.

⁶⁷ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15.

⁶⁸ In mei sloot de politie een strafrechtelijk onderzoek van zes jaar af naar de illegale verwerving van EU-subsidies en beval het tenlastelegging aan, zie: Česká justice, 14 mei 2021, Onderzoeker in de zaak-Ooievaarsnest neemt ontslag. Hij heeft het dossier gesloten en voorgesteld de zaak voor de rechter te brengen.

⁶⁹ Informatie ontvangen van de politie en het Openbaar Ministerie in het kader van het bezoek aan Tsjechië, met inbegrip van de financiële-inlichtingeneenheid en de belasting- en douaneautoriteiten, met name in verband met de operatie Tax Cobra. De samenwerking van het nationale agentschap voor georganiseerde criminaliteit van de politie met de financiële en douaneadministratie en de samenwerking met het Openbaar Ministerie worden geregeld in Wetboek van strafvordering nr. 141/1961 Sb., Wet nr. 273/2008 Sb. inzake de politie van de Tsjechische Republiek en Wet nr. 283/1993 Sb. inzake het Openbaar Ministerie.

⁷⁰ De personele middelen die zijn toegewezen aan het Openbaar Ministerie, dat verantwoordelijk is voor de vervolging van corruptie, bestaan uit 303 openbare aanklagers die gespecialiseerd zijn in corruptie, waaronder 21 aanklagers bij de procureur-generaal, 47 bij de hoge openbare ministeries, 65 bij de regionale openbare ministeries en 170 bij de openbare ministeries van de districten.

⁷¹ Informatie ontvangen van het ministerie van Binnenlandse Zaken/ministerie van Financiën (dienst voor financiële analyse)/nationaal agentschap van de Tsjechische politie inzake georganiseerde criminaliteit in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

onderzoeksdiensten van 2019, waarin om deze verbeteringen wordt verzocht, zal naar verwachting in 2022 worden uitgevoerd en herzien⁷².

De regelgeving inzake lobbyactiviteiten om de transparantie in het Tsjechische wetgevingsproces te verbeteren, is nog niet goedgekeurd sinds de laatste verslagperiode.

Omstreden gebieden die nog worden besproken, hebben betrekking op de uitzonderingen op de definitie van lobbyisten⁷³. De regelgeving⁷⁴ zou voorzien in de oprichting van een openbaar toegankelijk register van lobbyisten en ambtenaren bij wie is gelobbyd, een verplichting voor lobbyisten en ambtenaren bij wie is gelobbyd om lobbycontacten openbaar te maken en de invoering van een “wetgevingsvoetafdruk” om openbaar te maken wie welk wetgevingsvoorstel heeft willen beïnvloeden⁷⁵. Het register moet worden bijgehouden door het bureau voor het toezicht op de financiën van politieke partijen en bewegingen. Wanneer deze informatie niet openbaar wordt gemaakt, kan dit leiden tot een boete van ongeveer 3 860 EUR (100 000 CZK). De regelgeving inzake lobbyactiviteiten⁷⁶ zou ook strengere regels omvatten voor de verklaringen in verband met giften. De drempel voor het melden van giften in het reeds bestaande centrale register voor belangenconflicten zou worden verlaagd van ongeveer 400 EUR (10 000 CZK) tot ongeveer 200 EUR (5 000 CZK).

Er zijn preliminaire inspanningen verricht om de integriteitsregels voor leden van de kamer van afgevaardigden te versterken.

Er is nog niet voorzien in een specifieke gedragscode voor leden van de kamer van afgevaardigden, zoals de code die bestaat voor ambtenaren bij de centrale overheid⁷⁷. Een voorgestelde wijziging van de wet inzake het reglement van orde van de kamer van afgevaardigden, waarbij de kamer van afgevaardigden de mogelijkheid zou krijgen om een gedragscode vast te stellen, kreeg onvoldoende politieke steun⁷⁸. Sommige politieke partijen hebben gedragscodes voor hun eigen leden vastgesteld⁷⁹. Met name met betrekking tot giften voor leden van het parlement blijven zorgen bestaan ten aanzien van het ontbreken van een passend kader dat ook andere gunsten omvat, zoals

⁷² Informatie ontvangen van het ministerie van Binnenlandse Zaken/ministerie van Financiën (dienst voor financiële analyse)/nationaal agentschap van de Tsjechische politie inzake georganiseerde criminaliteit in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁷³ Na de eerste lezing in de kamer van afgevaardigden in december 2020 vond in februari 2021 een hoorzitting plaats in de commissie voor constitutionele en juridische zaken en werden verdere debatten gepland in de agenda van het lagerhuis voor mei en juni 2021. Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 12. Volgens een publieke enquête van 2021 gaf twee derde van de Tsjechische respondenten aan dat strengere lobbyregels ertoe zouden leiden dat zij een positiever beeld van de politiek zouden hebben, zie Rekonstrukce státu (3 maart 2021), Lobbying heeft grote gevolgen voor de formulering van wetten volgens Tsjechen, maar zij zien het vooral als een instrument voor “peetvaders”.

⁷⁴ De regelgeving inzake lobbyactiviteiten bestaat uit twee afzonderlijke ontwerpen die met elkaar samenhangen: een wetsontwerp inzake lobbywerk (kamer van afgevaardigden, document nr. 565) en een wetsontwerp dat enkele wetten wijzigt in verband met de goedkeuring van de wet inzake lobbywerk (kamer van afgevaardigden, document nr. 566).

⁷⁵ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 9.

⁷⁶ Wetsontwerp dat enkele wetten wijzigt in verband met de goedkeuring van de wet inzake lobbywerk (kamer van afgevaardigden, document nr. 566).

⁷⁷ Een ontwerp van een gedragscode werd ingediend bij de voorzitter van de kamer van afgevaardigden (kamer van afgevaardigden, document nr. 7067). Het debat werd opgeschort omdat een beperkt aantal leden van de kamer van afgevaardigden aanwezig was als gevolg van de beperkingen die waren opgelegd in verband met de COVID-19-pandemie. Het debat in de plenaire vergadering moet worden voortgezet zodra de beperkingen worden opgeheven.

⁷⁸ Informatie ontvangen van het ministerie van Justitie in het kader van het bezoek aan Tsjechië. Het ontwerp zou worden goedgekeurd bij een resolutie van de kamer van afgevaardigden, waarvoor tot nu toe nog geen indicatief tijdschema bekend is.

⁷⁹ Greco, *Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report* (maart 2020), blz. 4.

voordelen en diensten in natura, en van praktische richtsnoeren voor de leden van het parlement⁸⁰.

Naar aanleiding van een uitspraak van het grondwettelijk hof besloot de regering in 2020 om het inkomen van echtgenoten niet op te nemen onder de openbaarmakingsverplichting voor vermogensbestanddelen. De leden van het parlement moeten de vermogensbestanddelen van echtgenoten in zekere mate openbaar maken in hun vermogensverklaringen⁸¹, bijvoorbeeld vastgoed dat in gezamenlijk bezit van het respectievelijke lid van het parlement en zijn of haar echtgenoot is. Het inkomen van de echtgenoot blijft uitgesloten van de openbaarmakingsverplichting, net zoals eventuele vermogensbestanddelen van gezinsleden ten laste⁸². Naar aanleiding van een uitspraak van het grondwettelijk hof⁸³ besloot de regering de regels inzake vermogensverklaringen in dit verband niet verder te wijzigen⁸⁴.

De regels inzake schenkingen voor de financiering van politieke partijen zijn over het algemeen passend, maar in de praktijk is er nog steeds sprake van problemen⁸⁵. De wet inzake politieke partijen en bewegingen⁸⁶ kent een maximum van ongeveer 120 000 EUR (3 000 000 CZK) voor elke afzonderlijke donateur. Alle schenkingen boven ongeveer 40 EUR (1 000 CZK) moeten worden gedocumenteerd. Schenkingen van buitenlanders of overheidsinstanties zijn niet toegestaan. Schenkingen die tijdens verkiezingsperioden worden verkregen, moeten ten minste drie dagen voor de verkiezingen online openbaar worden gemaakt⁸⁷. Het niet naleven van deze regels kan boetes opleveren van ongeveer 4 000 tot 80 000 EUR (100 000-2 000 000 CZK). Het bureau voor het toezicht op de financiën van politieke partijen en bewegingen is het verantwoordelijke toezichtsorgaan⁸⁸. Er zijn nog steeds structurele tekortkomingen, aangezien dezelfde regels inzake maxima voor schenkingen van afzonderlijke donateurs niet van toepassing zijn op de presidentsverkiezingen⁸⁹ noch op schenkingen van non-profitorganisaties⁹⁰. Er bestaan bovendien belemmeringen voor de monitoring van schenkingen van zakelijke netwerken met

⁸⁰ Vgl. de wet inzake belangenconflicten. Greco, *Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report* (maart 2020), blz. 4.

⁸¹ Vgl. ook Greco, *Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report*, blz. 5.

⁸² Artikel 11 (2) (a) van de wet inzake belangenconflicten.

⁸³ Het grondwettelijk hof oordeelde dat Wet nr. 159/2006 Sb. — de wet inzake belangenconflicten — verenigbaar is met de grondwet (Dossier nr. Pl. US 4/17 van 11 februari 2020).

⁸⁴ Informatie ontvangen van de raad voor corruptiebestrijding van de regering in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁸⁵ Informatie ontvangen van verschillende belanghebbenden in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

⁸⁶ Wet nr. 424/1991 Sb. over de vereniging in politieke partijen en politieke bewegingen.

⁸⁷ Met inbegrip van het bedrag, de naam, de geboortedatum en het adres van de donateur. Alle schenkingen moeten worden opgenomen in het verslag over de financiering van de verkiezingscampagne, dat kandidaten uiterlijk negentig dagen na de verkiezingen moeten publiceren.

⁸⁸ Het bureau is bevoegd om de jaarlijkse financiële verslagen van de politieke partijen te evalueren, controles te verrichten inzake het beheer van de politieke partijen en toezicht te houden op de financiering van verkiezingscampagnes.

⁸⁹ Dit is omdat de kandidaten geen politieke partijen of politieke bewegingen zijn. Zie Wet nr. 275/2012 Coll. inzake de verkiezing van de president van de republiek.

⁹⁰ Zie met betrekking tot de regels die van toepassing zijn op dergelijke entiteiten Wet nr. 247/1995 Coll. inzake verkiezingen voor het parlement van de Tsjechische Republiek en tot wijziging en aanvulling van bepaalde andere wetten en Wet nr. 275/2012 Coll. inzake de verkiezing van de president van de republiek.

veel rechtspersonen⁹¹. De regering wil een diepgaandere analyse uitvoeren om leemten in de wetgeving en problemen in de praktijk nader vast te stellen⁹².

Wijzigingen van de grondwet om de hoge rekenkamer te versterken, zijn nog niet goedgekeurd. Met het wetsontwerp tot wijziging van de wet inzake de hoge rekenkamer⁹³ zou de grondwet worden gewijzigd⁹⁴. Hierbij zou het mandaat van de hoge rekenkamer worden uitgebreid om hieronder ook de controle van de uitgaven van lokale overheden, zorgverzekeraars en staatsbedrijven (d.w.z. bedrijven waarin de staat of een lokale overheid een meerderheidsbelang heeft of die onder zeggenschap van de staat of een lokale overheid staan) op te nemen. De goedkeuring van de wet heeft vertraging opgelopen⁹⁵, ondanks het feit dat dit een prioriteit van de regering was, zoals uiteengezet in de verklaring over het regeringsprogramma.

Vorbereidende werkzaamheden voor de bescherming van klokkenluiders zijn aan het parlement gepresenteerd. Op 25 januari 2021 keurde de regering de wet inzake de bescherming van klokkenluiders en een bijbehorende wijzigingswet goed⁹⁶. Beide wetten liggen momenteel voor aan de kamer van afgevaardigden voor tweede lezing⁹⁷ en worden momenteel besproken in de relevante commissies van de kamer van afgevaardigden⁹⁸. In het wetsontwerp is voorzien in de vaststelling van interne meldingssystemen en rapportage aan het ministerie van Justitie voor klokkenluiders om mogelijke misstanden te melden.

Het beheer van staatsbedrijven is gereguleerd, maar in de praktijk blijven er nog knelpunten bestaan. In de praktijk worden politieke benoemingen bij staatsbedrijven nog niet systematisch voorkomen⁹⁹. In 2020 keurde de regering de beleidsstrategie voor staatseigendom goed¹⁰⁰ op basis van de richtsnoeren van de OESO van 2015 inzake corporate governance van staatsbedrijven. Met de strategie moet worden gewaarborgd dat de staat zijn eigendomsrechten in staatsbedrijven op transparante en doeltreffende wijze uitoefent.

De COVID-19-pandemie leidde tot vertragingen bij de hervormingen voor corruptiebestrijding op specifieke gebieden. De meeste maatregelen voor

⁹¹ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021 met betrekking tot de financiering van politieke partijen, blz. 1.

⁹² Zie vorige voetnoot.

⁹³ Wet nr. 166/1993 Sb.

⁹⁴ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 9.

⁹⁵ Het wetsvoorstel werd in 2020 nog steeds in derde lezing behandeld in de kamer van afgevaardigden, hangende de vaststelling van een gerelateerde grondwetswijziging door de senaat.

⁹⁶ De wet inzake de bescherming van klokkenluiders werd in eerste instantie opgeschort in afwachting van de goedkeuring van de EU-richtlijn over hetzelfde onderwerp, zie ook *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 9.

⁹⁷ De wet zou openbaarmakingen van klokkenluiders in verband met inbreuken op het Unierecht en binnenlandse strafbare feiten en administratieve overtredingen beschermen. Het wetgevingsproces kan worden gevolgd op de website van het parlement. Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 14.

⁹⁸ De commissie voor openbaar bestuur en regionale ontwikkeling en de commissie voor constitutionele en juridische zaken.

⁹⁹ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië. De wet betreffende de selectie van personen voor de bestuurs- en toezichthoudende organen van rechtspersonen waarin de staat een participatie heeft (wet inzake benoemingen) — Wet nr. 353/2019 Sb. — trad in januari 2020 in werking om politieke benoemingen te voorkomen. Zie ook Europees Semester, *Convergence Programme of Czechia* (april 2020), blz. 35 voor meer informatie.

¹⁰⁰ Resolutie nr. 115/2020 van de regering.

corruptiebestrijding die voor 2020 gepland waren, met name in de gezondheidszorg, werden uitgesteld¹⁰¹. Het nieuwe plan voor corruptiebestrijding 2021-2022 voorziet in gerichte maatregelen met betrekking tot openbare aanbestedingen, waaronder specifieke tags in het contractenregister¹⁰² van overheidsopdrachten in verband met COVID-19, en de ontwikkeling van een methode voor openbare aanbestedingen tijdens noodtoestanden of vergelijkbare crisissituaties¹⁰³. Het register wordt over het algemeen beschouwd als een positieve bijdrage aan de corruptiepreventie, aangezien het de transparantie en de mogelijkheid van publiek toezicht vergroot.

III. MEDIAPLURIFORMITEIT EN -VRIJHEID

In het Handvest van de grondrechten en de fundamentele vrijheden, opgenomen in de Tsjechische constitutionele orde, worden de vrijheid van meningsuiting en het recht op informatie gewaarborgd en wordt censuur uitdrukkelijk verboden. In de wet betreffende radio- en televisieomroepen worden de bevoegdheden van de Tsjechische regulerende instantie voor de media duidelijk gedefinieerd. De wet inzake vrije toegang tot informatie waarborgt de toegang tot informatie waarover overheidsinstanties beschikken¹⁰⁴.

De hervorming voor een verdere versterking van de onafhankelijkheid van de raad voor radio- en televisieomroepen wordt nog behandeld¹⁰⁵. De raad is bij de wet betreffende radio- en televisieomroepen opgericht als onafhankelijk administratief orgaan bestaande uit 13 leden. In die wet zijn ook de taken en verplichtingen van de raad vastgesteld evenals de verkiesbaarheidscriteria, de uitsluitingscriteria en de benoemingsprocedures voor de leden en de voorzitter van de raad¹⁰⁶. Indien de raad de in de wet vastgelegde verplichtingen herhaaldelijk en ernstig schendt of als het verplichte jaarverslag herhaaldelijk wordt afgekeurd omwille van ernstige fouten, kan de kamer van afgevaardigden de eerste minister voorstellen alle leden van de raad te ontslaan. Met een hervorming¹⁰⁷ die in augustus 2020 werd voorgesteld¹⁰⁸, zou de rol van de eerste minister in het benoemingsproces worden geschrapt en zouden de bevoegdheden van de kamer van afgevaardigden tegelijkertijd worden beperkt in die zin dat deze in de bovengenoemde gevallen alleen het ontslag van afzonderlijke leden zou kunnen voorstellen, zodat de onafhankelijkheid van de raad als orgaan wordt versterkt. De wijziging zou ook betekenen dat het parlement redenen moet geven voor een dergelijk ontslag. Met die wijziging wordt ernaar gestreefd de doelstellingen

¹⁰¹ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 15. In een analyse van het corruptierisico in de zorgsector die in 2019 door de regering werd verricht, werd gewezen op corruptierisico's in alle facetten van de gezondheidszorg, van corruptie door patiënten en zorgverleners tot corruptie bij de centrale overheid. De analyse is beschikbaar op <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/08/Sektorov%C3%A1-anal%C3%BDza-korupce-ve-zdravotnictv%C3%AD.pdf> Naar aanleiding van deze analyse wilde het ministerie van Volksgezondheid specifieke beperkende maatregelen invoeren en een wetgevingsvoorstel indienen om de werking van publieke zorgverzekeraars te optimaliseren.

¹⁰² *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 9.

¹⁰³ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 16.

¹⁰⁴ Tsjechië behield zijn veertigste plaats op de ranglijst van de Wereldindex voor persvrijheid 2021 van *Reporters without Borders* waarmee het land op de negentiende plek van alle EU-landen staat.

¹⁰⁵ Deel van de omzetting van Richtlijn (EU) 2018/1808 betreffende audiovisuele mediadiensten door de Tsjechische Republiek.

¹⁰⁶ Zie voor meer informatie *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 10.

¹⁰⁷ Zie vorige voetnoot.

¹⁰⁸ Het wetsontwerp dat de wet betreffende radio- en televisieomroepen zou wijzigen en waarmee Richtlijn (EU) 2018/1808 zou worden omgezet, werd in augustus 2020 door de regering gepubliceerd en doorgestuurd naar het parlement voor verdere bespreking. Op het moment dat dit verslag werd gepubliceerd, hadden geen verdere ontwikkelingen in dit opzicht plaatsgevonden.

in verband met de onafhankelijkheid van de herziene richtlijn audiovisuele mediadiensten te verwezenlijken.

De bevoegdheden van de raad voor radio- en televisieomroepen zijn duidelijk omschreven in de wet en worden in de praktijk doeltreffend toegepast. De regulerende instantie verwacht niet dat de voorgestelde wijzigingen van de omroepwet (zie hierboven) aanzienlijke gevolgen zullen hebben voor de werkzaamheden van de raad, terwijl ten aanzien van de middelen naar verwachting alleen de personele middelen enigszins zouden worden versterkt. De Tsjechische wet betreffende radio- en televisieomroepen voorziet in de werking van zelfregulerende instanties die door de raad worden erkend. Dergelijke instanties kunnen opmerkingen indienen in juridische procedures in verband met de gebieden waarop zij zich richten. Met het bovengenoemde wetsontwerp zou een bredere zelfregulering mogelijk worden. Er zijn zorgen geuit omtrent het selectieproces en de onafhankelijkheid van de leden van de afzonderlijke raad van toezicht voor de Tsjechische televisie¹⁰⁹.

Tsjechië heeft wetgeving goedgekeurd om de transparantie met betrekking tot uiteindelijk begunstigen te reguleren, die ook van toepassing is op media-eigendom. Bij Wet nr. 37/2021 Sb. van 5 januari 2021, waarbij de vijfde antiwitwasrichtlijn van de EU wordt omgezet, wordt een tweeledig systeem voor de toegang tot dergelijke informatie ingesteld. Met de wet wordt de toegang van het publiek, via een register van het ministerie van Justitie, tot een beperkte hoeveelheid informatie over eigendom gewaarborgd en worden mechanismen vastgesteld die bepaalde autoriteiten in staat stellen sancties op te leggen wanneer de vereiste gegevens ontbreken. In de *Media Pluralism Monitor 2021* (monitor voor de pluriformiteit van de media) wordt dit echter als een hoog risico aangemerkt, aangezien het systeem mediabedrijven er niet toe verplicht hun volledige eigendomsstructuren openbaar te maken¹¹⁰. De concentratie van de nieuwsmedia in Tsjechië wordt risico geacht, met name vanwege de hoge concentratie in verschillende subsectoren van de media¹¹¹.

Tsjechië heeft geen wetten aangenomen om de toewijzing van overheidsreclame te reguleren. Naast de algemene vereisten voor reclame zoals uiteengezet in de wet betreffende overheidsopdrachten, dat wil zeggen dat een overeenkomst voor overheidsreclame met een waarde van meer dan 2 000 EUR (50 000 CZK) moet worden gepubliceerd in het openbare register, beschikt Tsjechië niet over specifieke regels met betrekking tot de toewijzing van overheidsreclame¹¹². In de *Media Pluralism Monitor 2021* wordt verwezen naar de monitoring van de reclame-uitgaven van de Tsjechische ministeries tussen 2010 en 2018 door het Tsjechische centrum voor onderzoeksjournalistiek¹¹³, waarbij aanzienlijke verschillen aan het licht kwamen wat betreft de manier waarop de verschillende ministeries reclame-uitgaven

¹⁰⁹ Deze betreffen recente activiteiten van de raad van toezicht voor de Tsjechische televisie en de verkiezing van vier nieuwe leden (van in totaal 15 leden) door de kamer van afgevaardigden. Europese Radio Unie (9 april 2021), *Public service media in the Czech Republic under threat*; International Press Institute (1 april 2021), *Concerns over increasing meddling in independence of Czech public broadcaster*; Public Media Alliance, (9 april 2021), *The threat facing Czech TV*; *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië, blz. 12.

¹¹⁰ *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië, blz. 10.

¹¹¹ De Tsjechische markt wordt gedomineerd door een handvol mediahuizen die actief zijn op het gebied van de gedrukte media, omroepen en internetmedia. Het niveau van concentratie is bijzonder opvallend op de (economisch kwetsbaarste) regionale mediamarkt, waarbij het segment van de regionale dagelijkse pers in feite gemonopoliseerd is. Zie *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië, blz. 10.

¹¹² *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 10.

¹¹³ *Investigace.cz* (13 december 2019), *Overheidsreclame: wie betaalt er ook Parlamentní listy*, als genoemd in *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië.

verdelen over verschillende media. In de *Media Pluralism Monitor 2021* wordt opgemerkt dat dit duidt op favoritisme en een algemeen gebrek aan transparantie¹¹⁴.

De toegang tot informatie wordt gewaarborgd door de wet, maar in de praktijk kunnen zich belemmeringen voordoen. De wet inzake vrije toegang tot informatie, die de toegang waarborgt tot informatie waarover overheidsinstanties beschikken, is niet gewijzigd¹¹⁵. In de *Media Pluralism Monitor 2021* wordt verwezen naar verschillende pogingen van bepaalde overheidsinstanties om zich te bemoeien met de verspreiding van informatie tijdens de COVID-19-pandemie. In het verslag wordt gewezen op de weigering van het instituut voor gezondheidsinformatie en -statistiek om gedetailleerde gegevens over de verspreiding van COVID-19-besmettingen te publiceren¹¹⁶.

Journalisten lopen weliswaar geen risico op lichamelijk letsel, maar krijgen wel vaak te maken met verbale beledigingen, intimidatie en online bedreigingen¹¹⁷. Zowel in de *Media Pluralism Monitor 2021* als in de Wereldindex voor persvrijheid van *Reporters without Borders* wordt gewezen op het feit dat de beroepsgroep voortdurend te maken krijgt met verbale aanvallen van bepaalde politieke partijen en hooggeplaatste ambtenaren¹¹⁸. Op het platform van de Raad van Europa ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten werden in Tsjechië in 2020 geen waarschuwingen geregistreerd. In 2021 werd één waarschuwing geregistreerd in verband met het bovengenoemde probleem met de raad voor de Tsjechische televisie. Er werd geen regeling voor de ondersteuning van de media vastgesteld om de gevolgen van de COVID-19-pandemie tegen te gaan. Volgens de *Media Pluralism Monitor 2021* werd de sector van de gedrukte media zwaar getroffen door de COVID-19-pandemie¹¹⁹.

IV. ANDERE INSTITUTIONELE KWESTIES IN VERBAND MET CONTROLES EN WAARBORGEN

Tsjechië heeft een parlementair regeringsstelsel met twee kamers¹²⁰ en een rechtstreeks gekozen president. Wetgevingsvoorstellen kunnen worden ingediend door een lid van de kamer van afgevaardigden, een fractie binnen de kamer van afgevaardigden, de senaat, de regering of representatieve organen van hogere regio's met zelfbestuur¹²¹. Het grondwettelijk hof kan achteraf een grondwettelijke toetsing uitvoeren. Naast het rechtsstelsel spelen ook de ombudsdienst en het maatschappelijk middenveld een rol in het systeem van controles en waarborgen.

In 2020 en het begin van 2021 werd bijna de helft van de wetgeving goedgekeurd met gebruik van de verkorte noodwetgevingsprocedure. Tussen januari 2020 en medio februari 2021 werden zestig van de in totaal 128 wetten die door het parlement werden aangenomen en werden afgekondigd in het staatsblad aangenomen met behulp van de

¹¹⁴ *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië, blz. 13.

¹¹⁵ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 10.

¹¹⁶ *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië, blz. 8.

¹¹⁷ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 12.

¹¹⁸ *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië, blz. 9.

¹¹⁹ *Media Pluralism Monitor 2021*, Tsjechië, blz. 6.

¹²⁰ Bestaande uit het lagerhuis, de kamer van afgevaardigden (*Poslanecká sněmovna*), en het hogerhuis, de senaat (*Senát Parlamentu České republiky*).

¹²¹ Grondwet van Tsjechië, artikel 41.

noodwetgevingsprocedure met summiere behandeling¹²² en werden nog eens twaalf wetten aangenomen met gebruik van een versnelde procedure, waarbij een wet in eerste lezing wordt goedgekeurd¹²³. Belanghebbenden hebben zorgen geuit over het feit dat deze procedures ook werden gebruikt voor handelingen die geen verband hielden met het aanpakken van de COVID-19-pandemie en uitten kritiek op het grote aantal afwijkingen van de regels inzake de raadpleging van belanghebbenden¹²⁴. De noodmaatregelen die door de regering werden aangenomen om de COVID-19-pandemie te bestrijden, werden daarnaast bekritiseerd omdat deze geen specifieke, begrijpelijke en onderbouwde rechtvaardiging bevatten¹²⁵. Beide kamers van het parlement stelden maatregelen vast¹²⁶ om de verspreiding van het virus binnen hun gebouwen te voorkomen, waaronder een mogelijkheid om het aantal aanwezige leden van het parlement verhoudingsgewijs te beperken¹²⁷.

De noodtoestand was voor het grootste deel van 2020 van kracht en begin 2021 werd bezorgdheid geuit over de verenigbaarheid ervan met de grondwet. Op grond van de constitutionele wet inzake de veiligheid kan de noodtoestand¹²⁸ door de regering worden uitgeroepen voor maximaal dertig dagen; een termijn die alleen kan worden verlengd na goedkeuring van de kamer van afgevaardigden¹²⁹. Na de noodtoestand die van 12 maart 2020 tot en met 17 mei 2020 van kracht was¹³⁰, riep de regering vanaf 5 oktober 2020 opnieuw de noodtoestand uit en verlengde zij deze periodiek tot 14 februari 2021 met instemming van de kamer van afgevaardigden. Op 11 februari 2021 weigerde de kamer van afgevaardigden een verdere verlenging van de noodtoestand vooraf goed te keuren. De regering kondigde vervolgens een nieuwe noodtoestand af voor 14 dagen, op basis van een verzoek van de regionale gouverneurs¹³¹, een beslissing die werd bekritiseerd, onder meer omdat de grondwettelijke regels hiermee zouden zijn omzeild¹³². De kamer van afgevaardigden besloot vervolgens dat deze noodtoestand zou worden beëindigd met de inwerkingtreding van een

¹²² Bij een summiere behandeling van een wet vindt de eerste lezing niet plaats en kan de kamer van afgevaardigden besluiten het algemene debat dat plaatsvindt tijdens de tweede lezing van een wet te annuleren en de spreektijd van afzonderlijke leden te beperken. Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2020, blz. 25.

¹²³ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2020, blz. 25-26.

¹²⁴ Zie de bijdrage van de Tsjechische orde van advocaten aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 27; bijdrage van Transparency International aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 6.

¹²⁵ Bijvoorbeeld het arrest van de districtsrechtbank van Praag van 13 november 2020, nr. 18 A 59/2020; bijdrage van de Tsjechische orde van advocaten aan het verslag over de rechtsstaat 2021; bijdrage van Transparency International Czech Republic aan het verslag over de rechtsstaat 2021; bijdrage van Civil Liberties Union for Europe aan het verslag over de rechtsstaat 2021; bijdrage van Glopolis aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

¹²⁶ Bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2020, blz. 30.

¹²⁷ Volgens de grondwet is het vereiste aantal leden een derde van de leden van de respectievelijke kamer. Met de onderhavige maatregel wordt de aanwezigheid van de leden met de helft beperkt, wat in overeenstemming is met de grondwettelijke bepaling.

¹²⁸ De afkondiging van de noodtoestand stelt de regering in staat bepaalde buitengewone maatregelen vast te stellen die de grondrechten beperken, zoals bepaald in artikel 5 van de crisiswet, voor een periode die strikt noodzakelijk is en in een mate die strikt noodzakelijk is.

¹²⁹ Constitutionele wet nr. 110/1998, artikelen 5 en 6.

¹³⁰ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 13.

¹³¹ Artikel 3(5) van de crisiswet bepaalt dat een regionale gouverneur de regering onder bepaalde voorwaarden mag verzoeken de noodtoestand af te kondigen.

¹³² Verklaring van de Tsjechische orde van advocaten (15 februari 2021), Tsjechische orde van advocaten over het uitroepen van de noodtoestand bij regeringsbesluit van 14 februari 2021; verklaringen van deskundigen op het gebied van het constitutioneel recht aan de media, *České noviny* (15 februari 2021), Volgens de meeste advocaten is de noodtoestand ongrondwettig.

nieuwe pandemiewet, en wel uiterlijk op 27 februari 2021¹³³. Een groep senatoren diende ook een klacht in bij het grondwettelijk hof, dat, hoewel het de klacht niet ontvankelijk verklaarde¹³⁴, opmerkte dat een noodtoestand alleen kan worden verlengd met de goedkeuring van de kamer van afgevaardigden en dat de in de grondwet voorgeschreven manier van verlenging niet kan worden vervangen door de afkondiging van een nieuwe noodtoestand¹³⁵. Omdat de situatie verslechterde, kondigde de regering een nieuwe noodtoestand van dertig dagen af, vanaf 27 februari 2021, die tot 11 april 2021 werd verlengd, met voorafgaande instemming van de kamer van afgevaardigden.

Het gebruik van noodmaatregelen werd nog steeds onderworpen aan een rechterlijke toetsing¹³⁶. De noodmaatregelen die werden vastgesteld als antwoord op de COVID-19-pandemie zijn herhaaldelijk geëvalueerd door de rechtbanken, met inbegrip van het grondwettelijk hof¹³⁷. Belanghebbenden merken echter op dat de rechtbanken niet snel genoeg konden reageren, omdat de maatregelen die van kracht zijn, te snel zijn gewijzigd¹³⁸.

Projecten om de transparantie van het wetgevingsproces verder te verbeteren, hebben vertraging opgelopen als gevolg van de pandemie. Het project om te voorzien in een portaal voor een “eVerzameling” en “eWetgeving”¹³⁹, dat een eenvoudigere controle van en deelname aan het wetgevingsproces mogelijk zou maken, werd vertraagd als gevolg van de noodtoestand en de effecten van de beperkingen in verband met de COVID-19-pandemie. De testfase van het systeem en de opleiding van gebruikers staan nu gepland voor november 2021 en het gebruik van het portaal moet op 1 januari 2023 van start gaan¹⁴⁰.

Een wetsontwerp inzake de verdediger van de rechten van kinderen (de kinderombudsdiens) wordt besproken in het parlement. Het wetsontwerp, dat in juni 2020 werd gepresenteerd door een groep leden van de kamer van afgevaardigden, omvat een voorstel om een instelling op te richten die gescheiden is van de ombudsdienst, die momenteel ook optreedt als toezichtsorgaan voor het Verdrag inzake de rechten van het kind. Er is nog geen wetgevingsvoorstel ingediend over de oprichting van een nationaal mensenrechteninstituut. In zijn eerste ambtsjaar kreeg de nieuwe ombudsman te maken met kritiek van belanghebbenden, met name vanwege willekeur en verklaringen waarin vraagtekens zouden zijn geplaatst bij de toepassing van het evenredigheidsbeginsel wanneer

¹³³ Resolutie nr. 84 van de kamer van afgevaardigden van 18 februari 2021.

¹³⁴ Arrest van het grondwettelijk hof van 25 maart 2021, Pl. ÚS 12/21; het grondwettelijk hof is niet bevoegd om de afkondiging van de noodtoestand als zodanig te toetsen.

¹³⁵ In dergelijke gevallen zou de afkondiging van een nieuwe noodtoestand alleen mogelijk zijn wanneer een verandering van de omstandigheden dit rechtvaardigt.

¹³⁶ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 13.

¹³⁷ Zie de lijsten van rechterlijke uitspraken die zijn gepubliceerd door de Tsjechische orde van advocaten, beschikbaar op <https://advokatnidenik.cz/2021/04/23/za-uplynulych-deset-mesicu-soudy-zrusily-nekolik-protiepidemicky-opatreni/>, <https://advokatnidenik.cz/2021/04/09/soudy-jiz-odmitly-desitky-navrhu-naruzeni-protiepidemicky-narizeni/>

¹³⁸ Bijdrage van de *League of Human Rights* aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 12-13; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

¹³⁹ Met het eWetgevings-project worden nieuwe instrumenten voor het opstellen van wetgeving en procedures ingevoerd in het proces voor het opstellen, behandelen en afkondigen van primaire en secundaire wetgeving. Aan het einde van het opstelproces kan met deze instrumenten de databank van de eVerzameling worden bijgewerkt, die voorziet in geverifieerde Tsjechische wetsteksten en de geconsolideerde versies hiervan. Het project wordt gecofinancierd met EU-middelen.

¹⁴⁰ Informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

individuele rechten worden beperkt¹⁴¹. Zijn opmerkingen waarin hij het bestaan van discriminatie van bepaalde minderheden in twijfel trok, leidden ook tot kritiek¹⁴². Tijdens de COVID-19-pandemie heeft de ombudsdienst een reeks aan COVID-19 gerelateerde kwesties onderzocht¹⁴³. Enkele van de maatregelen in kwestie werden later gewijzigd door de autoriteiten¹⁴⁴.

Organisaties van het maatschappelijk middenveld werden hard getroffen door beperkingen die werden toegepast tijdens de COVID-19-pandemie. De maatschappelijke ruimte wordt als open beschouwd¹⁴⁵ en het maatschappelijk middenveld neemt nog steeds actief deel op het gebied van publieke aangelegenheden¹⁴⁶. Volgens belanghebbenden heeft de COVID-19-pandemie een grote impact gehad op organisaties van het maatschappelijk middenveld en moest een meerderheid daarvan de activiteiten beperken als gevolg van restricties in verband met de pandemie¹⁴⁷. Er was echter ook sprake van positieve ontwikkelingen en sommige maatschappelijke organisaties merkten op dat de overheidssteun toenam, dat zij hun activiteiten hadden uitgebreid en dat hun doeltreffendheid was toegenomen¹⁴⁸.

¹⁴¹ Open brief met meer dan 320 ondertekenaars, waaronder prominente juristen. Bijdrage van de *League of Human Rights* aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 9.

¹⁴² Verslag van *Sít' k ochraně demokracie* (2020); *Romea.cz* (18 januari 2021), Burgerleden van de "Romaraad": Křeček kent zijn bevoegdheden niet, zijn verklaringen aan de Romastrategie zijn onjuist, hij ondermijnt de waardigheid van de Roma systematisch; bijdrage van *Glopolis* aan het verslag over de rechtsstaat 2021, blz. 13.

¹⁴³ Zoals de rechterlijke besluitvorming in gevallen van onvrijwillige ziekenhuisopname in het kader van de COVID-19-pandemie, een verbod op of de beperking van bezoeken aan gevangenen, de isolatie van personen in sociale inrichtingen of de toegang tot onderwijs voor leerlingen met een beperking.

¹⁴⁴ Informatie ontvangen van de ombudsdienst in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

¹⁴⁵ Beoordeling van *Civicus*; beoordelingen zijn op een schaal van vijf categorieën gedefinieerd als: open, ingeperkt, belemmerd, onderdrukt en gesloten.

¹⁴⁶ *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*, blz. 14.

¹⁴⁷ Studie van *Nadace OSF*, onderdeel van het netwerk *Open Society Foundations*, (17 maart 2021), *Dopady pandemie COVID-19 na neziskové organizace*, blz. 2; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

¹⁴⁸ Studie van *Nadace OSF*, onderdeel van het netwerk *Open Society Foundations*, (17 maart 2021), *Dopady pandemie COVID-19 na neziskové organizace*, blz. 3; informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan Tsjechië.

Bijlage I: lijst van bronnen in alfabetische volgorde*

* De lijst van de bijdragen die zijn ontvangen in het kader van de raadpleging voor het verslag over de rechtsstaat 2021 is te vinden op <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2021), *Media Pluralism Monitor 2021*.

Česká justice (2021), Onderzoeker in de zaak-Ooievaarsnest neemt ontslag. Hij heeft het dossier gesloten en voorgesteld de zaak voor de rechter te brengen (*Vyšetřovatel Čapího hnízda končí u policie. Spis uzavřel a navrhl podat obžalobu*), <https://www.ceska-justice.cz/2021/05/vysetrovatel-capiho-hnizda-konci-u-policie-spis-uzavrel-a-navrhl-podat-obzalobu>/<https://www.ceska-justice.cz/2021/05/vysetrovatel-capiho-hnizda-konci-u-policie-spis-uzavrel-a-navrhl-podat-obzalobu/>

České noviny (2021), Volgens de meeste advocaten is de noodtoestand ongrondwettig (*Podle většiny právníků je nový stav nouze protiústavní*), <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/podle-vetsiny-pravniku-je-novy-stav-nouze-protiustavni/1996439>

Civicus, *Monitor Tracking Civic Space — Czech Republic*, <https://monitor.civicus.org/country/czech-republic/>

Civil Liberties Union for Europe (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Deník N (2020), Zeman: Na de vergadering met Benešová voelde ik dat mijn einde naderde. Ik was een gemakkelijk doelwit voor haar. De politiek is ruwer geworden (*Zeman: Po schůzce s Benešovou jsem vycítil svůj konec, byli jsme pro ni vděčný terč. Politika zhrubla*), <https://denikn.cz/633179/zeman-po-schuzce-s-benesovou-jsem-vycitil-svuj-konec-byli-jsme-pro-ni-vdecny-terc-politika-zhrubla/?ref=list>

Deník N (2021), Babiš beschuldigde rechters ervan dat zij de verkiezingen beïnvloeden. Rychetský reageert: “Wij beschermen de grondwet alleen maar” (*Babiš obvinil soudce z ovlivňování voleb. Jen chráníme ústavu, reagoval Rychetský*), <https://denikn.cz/553944/snazi-se-ovlivnit-vysledek-voleb-babis-zautocil-na-ustavni-soud-i-predsedu-rychetskeho/>

Deník N (2021), Wie beloofde wat en aan wie? Herrie in de aanloop van de verkiezingen, Benesova uit kritiek op het besluit van het grondwettelijk hof (*Kdo co komu slíbil? Před volbami udělají tóčo, kritizuje Benešová verdikt Ústavního soudu*), <https://denikn.cz/553991/kdo-co-komu-slibil-pred-volbami-udelaji-toco-kritizuje-benesova-verdikt-ustavniho-soudu/>

Directoraat-generaal Communicatie (2019), *Flash Eurobarometer 482: businesses' attitudes towards corruption in the EU*.

Directoraat-generaal Communicatie (2020), *Special Eurobarometer 502: corruption*.

Districtsrechtbank van Praag, arrest van 13 november 2020, nr. 18 A 59/2020.

Europees Parlement (2020), *Report on the fact-finding mission of the Budgetary Control Committee to the Czech Republic*, https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/209082/CONT_CZ_Mission_Report_Final.pdf

Europese Commissie (2019), definitief controleverslag, nr. REGC414CZ0133, REGIO/C4/AUD, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cz_functioning_report/cz_functioning_report_en.pdf

Europese Commissie (2020), *Verslag over de rechtsstaat 2020 — Landenhoofdstuk over Tsjechië*.

Europese Commissie (2021), *EU-scorebord voor justitie*.

Europese Radio Unie (2021), *Public service media in the Czech Republic under threat*, <https://www.ebu.ch/news/2021/04/public-service-media-in-the-czech-republic-under-threat>

Glopolis (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Greco (2016), *Fourth Evaluation Round — Evaluation Report on Czechia on Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.*

Greco (2020), *Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report on Czechia on Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors.*

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 20 april 2021, Republika, C-896/19.

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU.

Hoge rekenkamer (2020), *EU Report 2020 — Report on the EU Financial Management in Czechia*, <https://www.nku.cz/assets/publications-documents/eu-report/eu-report-2020-en.pdf>

Info.cz (2021), Procedure tegen Babiš zal aanslepen tot verkiezingen, aanklagers gebruiken deze als schild tegen hun ontslag. Het zijn bijzonder ruwe tijden, als de regering morgen valt, zou ik overgelukkig zijn, aldus Benešová (*Stíhání Babiše se povleče do voleb, státní zástupci z něj mají štít proti svému odvolání. Je to nejbrutálnější doba, kdyby vláda zítra skončila, budu nejšťastnější, říká Benešová*), <https://www.info.cz/pravo/justice/marie-benesova>). International Press Institute (2021), *Concerns over increasing meddling in independence of Czech public broadcaster*, <https://ipi.media/concerns-over-increasing-meddling-in-independence-of-czech-public-broadcaster/>

Investigace.cz (2019), Overheidsreclame: wie betaalt er ook Parlamentní listy (*Státní reklama: Kdo také platí Parlamentní listy*), <https://www.investigace.cz/statni-reklama-kdo-take-plati-parlamentni-listy>

League of Human Rights (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Nadace OSF (2021), *Dopady pandemie COVID-19 na neziskové organizace*, https://osf.cz/wp-content/uploads/2021/03/Nadace-OSF_Dopady_pandemie_NNO_2021.pdf

OESO (2019), *Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 4 Two-Year Follow-Up Report: Czechia.*

Open brief aan de ombudsman met meer dan 320 ondertekenaars, waaronder prominente juristen, https://www.petice.com/otevreny_dopis_verejnemu_ochranci_prav

Openbaar Ministerie (2021), persbericht Procureur-generaal Pavel Zeman kondigt zijn ontslag aan (*Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman oznámil rezignaci*), <https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-statni-zastupce-pavel-zeman-oznamil-rezignaci/>

Public Media Alliance (2021), *The threat facing Czech TV*, <https://www.publicmediaalliance.org/the-threat-facing-czech-tv-ceska-televize/>

Raad van Europa: Comité van Ministers (2010), *Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities.*

Raad van Europa: Commissie van Venetië (2010), *Report on the Independence of the Judicial System Part I: The Independence of Judges*, CDL-AD(2010)004.

Raad van Europa: Commissie van Venetië (2016), *Rule of Law Checklist*, CDL-AD(2016)007.

Rekonstrukce státu (2021), Lobbying heeft grote gevolgen voor de formulering van wetten volgens Tsjechen, maar zij zien het vooral als een instrument voor “peetvaders” (*Lobbing má podle poloviny Čechů výrazný vliv na podobu zákonů, vnímají ho ale hlavně jako nástroj pro kmotry*), <https://www.rekonstrukcestatu.cz/archivse-novinek/lobbing-ma-podle-poloviny-cechu-vyrazny-vliv-na-podobu-zakonu-vnimaji-ho-ale-hlavne-jako-nastroj-pro-kmotry>

Reporters without Borders (2021), *World Press Freedom Index 2021— Czech Republic*, <https://rsf.org/en/czech-republic>

Romea.cz (2021), Burgerleden van de “Romaraad”: Křeček kent zijn bevoegdheden niet, zijn verklaringen aan de Romastrategie zijn onjuist, hij ondermijnt de waardigheid van de Roma systematisch (*Občanští členové "romské rady": Křeček nezná své kompetence, k romské strategii se vyjadřuje nepravdivě, soustavně cíleně podkopává důstojnost Romů*),

<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/obcansti-clenove-romske-rady-krecek-nezna-sve-kompetence-k-romske-strategii-se-vyjadruje-nepravdive-soustavne-cilene>

Seznam zprávy (2020), Benešová schroeft strijd tegen baas van aanklagers op. Babiš steunde hem (*Benešová zesiluje boj proti šéfovi žalobců. Babiš se ho zastal*, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/benesova-zesiluje-boj-proti-sefovi-zalobcu-poda-karnou-zalobu-kvuli-vrbeticim-153409>

Sít' k ochraně demokracie (2020), monitoringsverslag, https://ochranademokracie.s3.amazonaws.com/ochranademokracie/production/files/2020/11/18/13/26/42/6db6f97d-7c3e-452d-b27f-44740bbdaa74/zprava-pracovni-skupiny-pro-lidska-socialni-prava-2019_2.pdf

Transparency International (2020), *Exporting corruption*.

Transparency International (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Transparency International (2021), *Corruption Perceptions Index 2020*.

Transparency International Czech Republic (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Tsjechisch grondwettelijk hof, arrest van 25 maart 2021, Pl. ÚS 12/21.

Tsjechisch grondwettelijk hof, Besluit nr. I. ÚS 3271/13.

Tsjechisch ministerie van Financiën (2020), convergentieprogramma van de Tsjechische Republiek.

Tsjechisch parlement, website, <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=1150>

Tsjechische bond van aanklagers, verklaring van 4 februari 2021, <https://www.uniesz.cz/reakce-unie-statnich-zastupcu-ceske-republiky-na-utoky-politiku-proti-ustavnimu-soudu/>

Tsjechische bond van rechters, *Soudcovská unie k vystoupení ministryně spravedlnosti*, <https://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/3173-soudcovska-unie-k-vystoupeni-ministryne-spravedlnosti.html>

Tsjechische gedragscode voor rechters (Engelse versie),

https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/CodeofEthics~Code_of_Ethic~?Open&lng=EN

Tsjechische orde van advocaten (2021), bijdrage aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Tsjechische orde van advocaten (2021), verklaring over het uitroepen van de noodtoestand bij regeringsbesluit van 14 februari 2021 (*ČAK k vyhlášení nouzového stavu usnesením vlády ze dne 14. 2. 2021*), <https://advokatnidenik.cz/2021/02/15/cak-k-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-usnesenim-vlady-ze-dne-14-2-2021/>

Tsjechische orde van advocaten, lijst van rechterlijke uitspraken, <https://advokatnidenik.cz/2021/04/23/za-uplynulych-deset-mesicu-soudy-zrusily-nekolik-protiepidemickych-opatreni/>, <https://advokatnidenik.cz/2021/04/09/soudy-jiz-odmitly-desitky-navrhu-na-zruseni-protiepidemickych-narizeni/>

Tsjechische regering (2019), Analyse van het corruptierisico in de zorgsector, <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/08/Sektorov%C3%A1-anal%C3%BDza-korupce-ve-zdravotnictv%C3%AD.pdf>

Tsjechische regering (2021), bijdrage van Tsjechië aan het verslag over de rechtsstaat 2021.

Tsjechische regering, project voor het inrichten van portalen voor “eVerzameling” en “eWetgeving”, <https://www.mvcr.cz/clanek/esbirka-a-elegislativa.aspx>

Tsjechische regering, strategie voor corruptiebestrijding, <https://korupce.cz/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2018-az-2022/>

Tsjechische regering, strategie voor de strijd tegen fraude en corruptie binnen de EU-fondsen 2014-2020, https://www.dotaceu.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014-2020/Dokumenty/Ostatn%c3%ad/MMR_Strategie-proti-podvodum-SSR_FINAL3.pdf

Voorzitter van de Tsjechische bond van aanklagers, verklaring van 26 februari 2021,
<https://www.uniesz.cz/prezident-unie-statnich-zastupcu-jan-lata-ministryne-benesova-sdeluje-nepravdy/>

Bijlage II: bezoek aan Tsjechië

De diensten van de Commissie hebben in maart 2021 virtueel vergaderd met:

- Administratief hooggerechtshof
- Bond van openbaar aanklagers
- Bond van rechters
- Dienst voor financiële analyse
- Endowment for Independent Journalism
- European Centre for Press and Media Freedom
- Frank Bold/Reconstruction of State
- Hoge rekenkamer
- Hooggerechtshof
- International Press Institute
- League of Human Rights
- Ministerie van Binnenlandse Zaken
- Ministerie van Cultuur
- Ministerie van Justitie
- Nationaal agentschap voor georganiseerde criminaliteit
- Ombudsman
- Open Government Partnership
- Openbaar Ministerie, procureur-generaal
- Raad voor radio- en televisieomroepen
- Transparency International Czech Republic
- Tsjechisch nationaal comité van het International Press Institute
- Tsjechische orde van advocaten
- Vereniging van journalisten

* De Commissie heeft eveneens de volgende organisaties ontmoet in een aantal horizontale vergaderingen:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- Civicus
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- European Centre for Press and Media Freedom
- European Civic Forum
- European Federation of Journalists
- European Partnership for Democracy
- European Youth Forum
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- International Commission of Jurists
- International Federation for Human Rights
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)
- International Press Institute
- Netherlands Helsinki Committee

- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reporters without Borders
- Transparency International EU